

Besmet goud

Eric Lagendijk

Wim Ruska, München 1972, judo zwaargewicht en alle categorieën

Vallen en opstaan. Het levensverhaal van een judokampioen, de biografie van Wim Ruska, was al uitgebracht voordat de kroon op zijn carrière was gezet. En hoewel hij later met een unieke olympische 'dubbele' prestatie als één der grootsten zou worden bijgeschreven in de internationale judogeschiedenis, is er tot op heden geen herziene versie van verschenen. Wie kent Geesink niet? Wie kent Ruska nog?

Ruska kon Geesink, zijn bron van inspiratie, maar op één manier overtreffen: door tijdens de Olympische Spelen in München niet één, maar twee gouden medailles te veroveren. Geesink had immers het meeste gras al voor Ruska's voeten weggemaaid.

Ruska had Geesinks opmars op de voet gevolgd, maar ging de sport pas serieus beoefenen toen hij per toeval bij de marine een judoleraar tegen het lijf liep. Hij was toen al eenentwintig, dronk bier, rookte zware shag en beschikte over de conditie van een gepensioneerde kok. Niettemin legde hij al snel iedereen om. Zodra hij de mat betrad gebeurde er iets met hem: zijn wilskracht, robuuste lijf en haast aangeboren techniek deden hem beseffen dat er een kampioen in hem school. De Amsterdammer was dagelijks ten minste zes uur in de sportschool te vinden. Hij verdiende de kost voor zijn gezin als kelner, barkeeper en nachtclubportier. Niet de meest ideale en gezonde combinatie, maar in ieder geval een praktische oplossing om overdag te kunnen trainen. Zijn werklust en talent werden al snel in titels omgezet. Twee jaar nadat hij de grondbeginselen meester was, won de onbekende bruine bander bij de open Duitse kampioenschappen zowel de zwaargewicht- als de open categorie. Schitterende zeges volgden met regelmaat. In de schaduw van Geesink werd Ruska in 1964 pre-olympisch kampioen, in 1966 Europees kampioen, in 1967 Europees en wereldkampioen en in 1969 tweede op het wk en tweevoudig Europees kampioen.

Ruska was zijn eigen financier. Met het geld dat hij verdiende in het Amsterdamse nachtleven, bekostigde hij zijn reizen en trainingsfaciliteiten. Op verzoek van Ruska zorgde de Amsterdamse wethouder voor Sportzaken Harry Verheij ervoor dat hij voor duizend gulden per maand op de loonlijst kwam te staan van

buurtvereniging Ons Huis. Ruska trad hier op als sportleraar voor randgroepjongeren in de binnenstad. Het hoogtepunt van zijn judocarrière begon zich steeds scherper af te tekenen. In 1972 moest hij het Nederlandse volk vanuit München laten zien dat zijn prestaties niet onderdeden voor die van de inmiddels van het judotoneel verdwenen Geesink. Ruska wilde waardering en erkenning en hij verwachtte er ook financieel beter van te worden.

Zijn olympische missie begon voortvarend. Met een asgrauw gelaat, maar in hongerige vechtstijl betrad de tweeëndertigjarige Ruska de mat om de Marokkaan Ben Kassou en de Amerikaan Nelson beiden binnen dertig seconden op hun rug te leggen. Daarna werden de Duitser Glahn en de Japanner Nishimura verslagen en kon hij zich opmaken voor de finale tegen... wederom Glahn.

Ruska had met zijn trainer afgesproken dat hij de eerste vier minuten de kat uit de boom zou kijken. In de zes daaropvolgende minuten zou hij zijn kans grijpen, maar zover kwam het niet. Ruska nam onverwacht Glahns kracht over met een harai-goshi. Enkele seconden later danste hij als een harlekijn over de mat. Met een gouden medaille om zijn nek vertelde hij de toegestroomde journalisten dat hij het echt niet allemaal voor zijn plezier had gedaan: 'Al die opofferingen. Ik zag mijn vrouw bijna niet meer. Nu is het dan gebeurd. Ik

Wim Ruska, München 1972

heb me gejudood naar een baan in de toekomst, maar eerst nog even alle categorieën.'

En toen gebeurde wat niemand had kunnen voorzien. De Olympische Spelen waren opeens geen 'Spelen' meer. Het gijzelingsdrama doorkruiste de olympische boodschap die Pierre de Coubertin ooit had verkondigd. Maar Ruska liet zich zijn droom niet afnemen. 'Van politiek heb ik helemaal geen verstand. Daarvoor ben ik niet genoeg geschoold. Ik wil alleen maar bewijzen dat ik van judo wel verstand heb.' Dat hij gebleven is, kwam vooral voort uit het besluit van het Nederlands Olympische Comité de ploeg niet terug naar Nederland te sturen. Door het drama was Ruska's concentratie niet optimaal. In de aanloopronde alle categorieën moest hij direct al zijn meerdere erkennen in de Rus Kusnezow.

Een zware herkansingsronde bracht Ruska alsnog in de finale, waarin hij weer dezelfde kolos aantrof. Binnen zes minuten liet de blonde reus met zijn gevreesde linkerbeenworp de Russische beer als een blok beton op de mat neerdreunen, waarna een wurgende houdgreep Ruska de tweede gouden medaille bezorgde.

De doem over zijn unieke prestatie hangt nog steeds als een grauwe sluier over zijn leven. Maatschappelijke erkenning is er nooit gekomen, laat staan waardering. Waar zijn naam valt, wordt hij herinnerd als de wat naïeve sportschooljongen uit de volksbuurt die zich omhoog knokte, maar die door zijn goedgelovigheid vervolgens diep viel. Hij wordt in verband gebracht met de stereotiepe vechtsporter die zijn reputatie aanwendt om in het randgebeuren van nachtleven, seksclubs en gokhuizen op de Amsterdamse Wallen zijn mannetje te staan, om er financieel wat wijzer van te worden.

De gouden successen waarmee Ruska Geesink in zijn schaduw zette, zijn door het grote publiek nauwelijks opgemerkt. Sterker nog, de Nederlandse pers zweeg en de publieke opinie was tegen Ruska gericht. Men verweet de judoka dat hij zich niet in het openbaar tegen de Palestijnse acties had uitgesproken en zich niet uit het toernooi had teruggetrokken.

Van achter de toog in zijn Wormerveerse café De Gladoor legt de kroegbaas het nog eens uit. Voor Geesink stond het Nederlandse volk in vuur en vlam. De burgemeester van Utrecht plaatste Geesink volop in de schijnwerpers en de media kwamen als bijen op de

honing af. 'De streber Geesink werkte zich steeds verder op, maar ik zit heel anders in elkaar.' Pas drie maanden na Ruska's olympische successen volgde een hulding in Amsterdam die nagenoeg gelijkviel met die van Ajax dat de Europacup weer had veroverd.

Toen Joop de Vries, de koning van de Wallen ('Zwarte Joop') zag dat de olympisch kampioen nog steeds in de weer was met de Amsterdamse straatjeugd, deed hij hem een aanbod. De Vries had het eerste en op dat moment nog illegale casino van Nederland opgezet en zocht namen van bestuursleden die de besloten sociëteit voor de buitenwacht het imago van een sportclub konden geven.

In het gokpaleis op de Wallen was ook daadwerkelijk een sportzaal ingericht, waar judoka's als Ruska en Henk Numan zelf trainden en lessen verzorgden. Zij stonden allen op de loonlijst van Zwarte Joop en hoefden daar weinig voor te doen. 'De Vries verwachtte van de verzamelde vechtsportelite dat wij het bedrijf en de buurt schoonhielden. Dat betekende bijvoorbeeld het junkvrij houden van de grachten.' Tot het moment dat het pand na brandstichting met de grond gelijk was gemaakt, heeft Ruska er in veertien jaar tijd een behoorlijk bedrag bij elkaar kunnen sparen. In de tussentijd reisde hij gedurende vier jaar voor een Japans impresario in het showworstelcircuit de wereld af.

Medio jaren tachtig stopte hij definitief met judo. 'De sport is veranderd, fysieker geworden en meer op kracht en conditie gericht. Het spel is eruit gehaald en het is harder geworden.' Ruska zocht jarenlang op het water de rust op met zijn zeilboot. In 1996 vertelde hij: 'Nee, ik heb niks te klagen. Successen gekend, veel geld verdiend en een mooie onbezorgde tijd gehad. Ik sta vier uurtjes per dag achter de tap en voor de rest mijmer ik wat op het water. Mijn moeder zei eens: "In de laatste jurk die je aantrekt, zitten geen zakken." Genieten van het geld kun je alleen voordat magere Hein je komt ophalen. Dat mens had altijd gelijk.'

In 2002 kreeg Ruska een herseninfarct. Hij heeft moeite met lopen en praten, maar magere Hein is hij nog niet tegengekomen.

Overgenomen uit: Wilfred van Buuren, (red.), e.a., *Hollands Goud. 169 olympische kampioenen* (Meulenhoff, Amsterdam 2008).